

LIETUVOS RESPUBLIKOS LYGIŲ GALIMYBIŲ KONTROLIERIUS

SPRENDIMAS

DĖL GALIMOS DISKRIMINACIJOS LYTIES PAGRINDU TEIKIANT INFORMACIJĄ APIE GROŽIO SALONE „SURASK SAVE“ TEIKIAMAS PASLAUGAS TYRIMO

2018 m. gruodžio 11 d. Nr. (18)SI-27)SP-121
Vilnius

Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyboje (toliau – Tarnyba) 2018 m. spalio 4 d. buvo gauta informacija apie tai, kad grožio salonas „Surask save“ (UAB „Lailora“; toliau vadinamas ir Bendrove) interneto tinklalapyje www.surasksave.lt, pateikdamas informaciją apie savo teikiamas paslaugas, nurodo paslaugų kainas priklausomai nuo kliento lyties – moterų modelinis kirpimas kainuoja nuo 25 Eur, o vyrų kirpimas kainuoja nuo 10 Eur. Tokia informacija apie teikiamas paslaugas galimai pažeidžia įstatymų, reglamentuojančių lygių galimybių principus, nuostatas.

Lygių galimybių kontrolierė Agneta Skardžiuvienė (toliau – lygių galimybių kontrolierė), vadovaudamasi Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo 17 straipsnio 1 dalimi, pradėjo tyrimą savo iniciatyva dėl galimo Lietuvos Respublikos moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 7 straipsnio 2 punkto pažeidimo. Pagal šį punktą, prekių pardavėjas, gamintojas ar paslaugų teikėjas, įgyvendindamas moterų ir vyrų lygias teises, privalo, suteikdamas vartotojams informaciją apie gaminius, prekes ir paslaugas arba jas reklamuodamas, užtikrinti, kad joje nebūtų išreiškiamas pažeminimas, paniekinimas arba teisių apribojimas ar privilegijų teikimas dėl asmens lyties bei formuojamos visuomenės nuostatos, kad viena lytis pranašesnė už kitą.

Vadovaujantis Lygių galimybių įstatymo 30 straipsnio 1 ir 2 dalimis, 2018 m. spalio 16 d. raštu Nr. (18)SI-27)S-615 lygių galimybių kontrolierė kreipėsi į Bendrovės vadovą ir paprašė motyvuotai paaiškinti, ar kirpimo paslaugos vyrams ir moterims teikiamos skirtingomis kainomis; jei taip – dėl kokių priežasčių; kuo skiriasi paslauga „moterų modelinis kirpimas“ ir paslauga „vyrų kirpimas“. Taip pat paprašyta pateikti kitą svarbią informaciją, susijusią su atliekamu tyrimu.

Lygių galimybių kontrolierė

n u s t a t ė:

2018 m. gruodžio 3 d. Tarnyboje gautas elektroniniu paštu atsiųstas Bendrovės direktorės laiškas, kuriuo buvo atsakoma į Tarnybos užduotus klausimus. Bendrovė atsakyme pažymėjo, kad interneto tinklalapyje www.surasksave.lt pateikta informacija apie teikiamų paslaugų kainas nepažeidžia įstatymų, reglamentuojančių lygių galimybių principus, nuostatų. Moteriško ir vyriško kirpimo kainos yra skirtingos, nes skiriasi nurodytų paslaugų laiko sąnaudos. Kaip pabrėžia Bendrovė, moteriškam kirpimui atlikti reikalinga valanda, kirpimo kaina – 25 Eur, o vyriškas kirpimas užtrunka pusvalandį, kaina – 13–15 Eur, priklausomai nuo plaukų kiekio ir kirpimo sudėtingumo. Taigi vyriškas kirpimas kartais netgi kainuoja šiek tiek brangiau už moterišką kirpimą.

Bendrovė pabrėžė, kad visi grožio salone „Surask save“ šiuo metu atliekami kirpimai yra modeliniai, o teikiamos paslaugos skiriasi tik tuo, kad vienu specialistų specializavimasis – tik kirpimo paslaugoms moterims, o kitų – tik vyrams. Tai padeda gerinti atliekamų paslaugų kokybę, kelti meistrų kvalifikaciją.

Bendrovė pažymi, kad paslaugos visiems vartotojams teikiamos vienodai, nesvarbu, kokia jų lytis. Taikoms vienodos apmokėjimo sąlygos, atsižvelgiant į darbo bei kosmetikos sąnaudas.

Lygių galimybių kontrolierė

k o n s t a t u o j a:

Tyrimo metu buvo vertinama, ar Bendrovė, interneto tinklalapyje www.surasksave.lt skelbdama informaciją apie grožio salone „Surask save“ teikiamas paslaugas ir nuroydamas skirtingas kirpimo paslaugų kainas moterims ir vyrams, nepažeidžia Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 7 straipsnio 2 punkto nuostatų, pagal kurias, prekių pardavėjas, gamintojas ar paslaugų teikėjas, įgyvendindamas moterų ir vyrų lygias teises, privalo suteikdamas vartotojams informaciją apie gaminius, prekes ir paslaugas arba jas reklamuodamas, užtikrinti, kad joje nebūtų išreiškiamas pažeminimas, paniekinimas arba teisių apribojimas ar privilegijų teikimas dėl asmens lyties bei formuojamos visuomenės nuostatos, kad viena lytis pranašesnė už kitą.

Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos, kurios tikslas – saugoti pagrindines žmogaus teises, atitinkančias Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos garantuojamas teises, III antraštinėje dalyje, skirtoje lygybei, įtvirtintas lygybės prieš įstatymą principas (20 straipsnis), taip pat įtvirtintas bet kokios diskriminacijos draudimas, ypačingai dėl asmens lyties, rasės, odos spalvos, tautinės ar socialinės kilmės, genetinių bruožų, kalbos, religijos ar tikėjimo, politinių ar kitokių pažiūrų,

priklausymo tautinei mažumai, turtinės padėties, gimimo, negalios, amžiaus, seksualinės orientacijos. Specifiškai 23 straipsnyje nustatomas moterų ir vyrų lygybės principas, pabrėžiama, kad visose srityse turi būti užtikrinta moterų ir vyrų lygybė, įskaitant priėmimą į darbą, darbą ir atlyginimą. Pagal Chartijos turinį darytina išvada, kad Europos Sąjungos institucijoje lyčių lygybei yra skiriamas ypatingas dėmesys.

2004 m. gruodžio 13 d. Tarybos direktyva 2004/113/EB įgyvendinamas vienodo požiūrio į moteris ir vyrus principas dėl galimybės naudotis prekėmis bei paslaugomis ir prekių tiekimo bei paslaugų teikimo, siekiama sukurti sistemą kovai su diskriminacija dėl lyties ir užtikrinti lygias galimybes naudotis prekėmis bei paslaugomis ir tiekti prekes bei teikti paslaugas, siekiama valstybėse narėse įgyvendinti vienodo požiūrio į vyrus ir moteris principą. Direktyvoje teigiama, kad vyrų ir moterų lygybės principas yra vienas iš Europos Sąjungos pagrindinių principų.

Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintas pamatinis lygybės principas. Konstitucijos 29 straipsnyje skelbiama, jog įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams visi asmenys yra lygūs, žmogaus teisių negalima varžyti ir teikti jam privilegijų dėl jo lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu. Aiškindamas Konstitucijos 29 straipsnio nuostatas, Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas, kurio turi būti laikomasi ir leidžiant įstatymus, ir juos taikant, ir vykdant teisingumą, įpareigoja vienodus faktus teisiškai vertinti vienodai ir draudžia iš esmės tokius pat faktus savavališkai vertinti skirtingai, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas reiškia žmogaus prigimtine teisę būti traktuojamam vienodai su kitais, įtvirtina formalią visų asmenų lygybę, taip pat kad asmenys negali būti diskriminuojami arba kad jiems negali būti teikiama privilegijų (Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas). Asmenų lygybės principas iš esmės reiškia diskriminacijos draudimą, o diskriminacija dažniausiai suprantama kaip žmogaus teisių varžymas ar tam tikrų privilegijų teikimas, atsižvelgiant į lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų požymius (Konstitucinio Teismo 1998 m. lapkričio 11 d. nutarimas). Konstitucinis visų asmenų lygybės įstatymui principas būtų pažeistas, jeigu tam tikra grupė asmenų, kuriems yra skiriama teisės norma, palyginti su kitais tos pačios normos adresatais, būtų kitaip traktuojama, nors tarp tų grupių nėra tokio pobūdžio ir tokios apimties skirtumų, kad toks nevienodas traktavimas būtų objektyviai pateisinamas (Konstitucinio Teismo 1996 m. lapkričio 20 d. ir 2003 m. gruodžio 30 d. nutarimai).

Lygių galimybių įstatymo 1 straipsnyje nustatyta, jog šio įstatymo paskirtis – užtikrinti, kad būtų įgyvendintos Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29 straipsnio nuostatos, įtvirtinančios asmenų lygybę ir draudimą varžyti žmogaus teises ir teikti jam privilegijas lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu. Taip pat šiuo įstatymu siekiama, kad būtų

įgyvendintos ir Europos Sąjungos teisės aktų, nurodytų šio įstatymo priede, kitų tarptautinių sutarčių nuostatos. Taigi Konstitucijoje įtvirtintos asmenų lygybę reglamentuojančios pagrindinės nuostatos yra perkeltos į Lygių galimybių įstatymą, kuris draudžia diskriminaciją šio įstatymo taikymo srityje ne tik dėl konstitucinių nediskriminavimo pagrindų, bet ir dėl kitų žmogaus tapatybės požymių ar priskiriamų savybių, kurios yra įtvirtintos Lygių galimybių įstatyme.

Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 1 dalyje diskriminacija apibrėžiama kaip tiesioginė ar netiesioginė diskriminacija, priekabiavimas, nurodymas diskriminuoti dėl lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos. Tiesioginė diskriminacija pagal Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 9 dalį laikomas elgesys su asmeniu, kai dėl pirmiau išvardintų pagrindų asmeniui taikomos mažiau palankios sąlygos, negu panašiomis aplinkybėmis yra, buvo ar būtų taikomos kitam asmeniui. Analogiškos nuostatos numatytos atitinkamose Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 1 ir 9 dalyse.

Tiriamu atveju Bendrovės tinklalapyje www.surasksave.lt skelbiamos grožio salono „Surask save“ kirpimo paslaugų kainos, kurios išskiriamos pagal kliento lytį – „moterų modelinis kirpimas“ (kaina – nuo 25 Eur) ir „vyrų kirpimas“ (kaina – nuo 10 Eur). Remiantis tokia pateikta informacija, darytina išvada, kad grožio salone „Surask save“ vyrams ir moterims taikomos skirtingos kainos už panašias arba panašios vertės paslaugas.

Bendrovės direktorė teigė, kad moterims ir vyrams teikiamų paslaugų kainos skiriasi, nes paslaugai suteikti reikalingos skirtingos laiko sąnaudos – moteriškam kirpimui atlikti reikalinga valanda, o vyrų kirpimas užtrunka pusvalandį, bet kaina gali skirtis priklausomai nuo plaukų kiekio ir kirpimo sudėtingumo, taigi vyriškas kirpimas gali būti brangesnis ir už moterišką. Bendrovės direktorė pažymėjo, kad visi kirpimai grožio salone „Surask save“ yra modeliniai, bet kirpėjai specializuojasi ir vieni kerpa tik moteris, kiti – tik vyrus. Taip pat buvo pabrėžta, kad paslaugos visiems vartotojams teikiamos vienodomis sąlygomis ir taikomos vienodos apmokėjimo sąlygos neatsižvelgiant į kliento lytį, bet pagal darbo bei kosmetikos sąnaudas.

Pabrėžtina, kad Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 7 straipsnio 2 punkto nuostatose įtvirtinta, jog prekių pardavėjas, gamintojas ar paslaugų teikėjas, įgyvendindamas moterų ir vyrų lygias teises, privalo suteikdamas vartotojams informaciją apie gaminius, prekes ir paslaugas arba jas reklamuodamas, užtikrinti, kad joje nebūtų išreiškiamas pažeminimas, paniekinimas arba teisių apribojimas ar privilegijų teikimas dėl asmens lyties bei formuojamos visuomenės nuostatos, kad viena lytis pranašesnė už kitą. Pagal to paties įstatymo 13 straipsnio 2 punktą, pažeidimu vartotojų teisių apsaugos srityje laikomi tokie veiksmai, kai informuojant apie gaminius, prekes ir paslaugas arba jas

reklamuojant formuojamos visuomenės nuostatos, kad viena lytis pranašesnė už kitą, taip pat vartotojai diskriminuojami dėl jų lyties.

Nagrinėjamu atveju, išanalizavus interneto tinklalapyje www.surasksave.lt pateiktas kirpimo paslaugų kainas nėra aišku, kokiais objektyviais kriterijais remiantis yra nustatomos paslaugų kainos, nes kirpimo paslaugų kainos pateikiamos atskirai pagal kliento lytį: vyrams ir moterims. Atkreiptinas dėmesys, kad tiek vyrai, tiek moterys gali turėti tokio paties ilgio plaukus, norėti tokių pačių ar panašių paslaugų (pavyzdžiui, trumpų plaukų šukuosenos), taigi paslaugų kainų nustatymas pagal lytį (skirtingos kainos už tokias pačias ar panašias paslaugas) negali būti laikomas tiksliu ir pakankamai aiškiu vartotojui. Tai, jog moterų ir vyrų fiziologija skirtinga, nesudaro pagrindo nustatyti skirtingas kainas už tokius pačius ir vienodos vertės gaminius, prekes ir paslaugas (už sveikatos paslaugas, pavyzdžiui: dantų gydymą, vyrai nemoka pigiau nei moterys, kaina nustatoma atsižvelgiant į paslaugų pobūdį). Toks paslaugų kainų diferencijavimas gali būti suprantamas kaip privilegijų teikimas vienai lyčiai (kirpimo atveju – vyrams, nes jiems nustatomos mažesnės kainos), taigi viena iš lyčių patenka į mažiau palankią padėtį ir yra diskriminuojama lyties pagrindu.

Pažymėtina, jog Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 7 straipsnio 1 punkte numatyta, kad prekių pardavėjas, gamintojas ar paslaugų teikėjas, įgyvendindamas moterų ir vyrų lygias teises, privalo visiems vartotojams, nesvarbu, kokia jų lytis, taikyti vienodas apmokėjimo sąlygas ir garantijas už tokius pačius ir vienodos vertės gaminius, prekes ir paslaugas. Tokių pačių ir vienodos vertės paslaugų teikimas skirtingomis sąlygomis (pavyzdžiui, skirtingomis kainomis) priklausomai nuo lyties yra laikomas tiesiogine diskriminacija lyties pagrindu. Kadangi tyrimo metu nebuvo įmanoma nustatyti, ar vyrams ir moterims tokios pačios paslaugos buvo teikiamos skirtingomis kainomis, be to, Bendrovės direktorė pabrėžė, kad kaina nustatoma pagal laiko sąnaudas, plaukų ilgį, kirpimo sudėtingumą bei kosmetikos sąnaudas (pagal 2018 m. gruodžio 3 d. gautą Bendrovės direktorės elektroninį laišką, kuriuo atsakyta į Tarnybos raštą Nr. (18)SI-27)S-615), trūksta objektyvių duomenų įžvelgti Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 7 straipsnio 1 punkte numatytos pareigos pažeidimą.

Nors Bendrovė teigė, kad kirpimo kainos nustatomos ne pagal lytį, bet remiantis objektyviais kriterijais (laiko ir kosmetikos sąnaudos, plaukų ilgis, paslaugos sudėtingumas), pagal interneto tinklalapyje www.surasksave.lt pateikiamas kirpimo paslaugų kainas darytina išvada, kad kaina skiriasi tik dėl kliento lyties, o ne dėl pirmiau išvardytų objektyvių kriterijų. Atsižvelgiant į tai, šiuo atveju įžvelgtinas tik Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 7 straipsnio 2 punkte nustatytos pareigos pažeidimas – skleidžiama informacija apie paslaugas formuoja nuostatas, kad viena lytis (vyrai, nes jiems taikoma mažesnė kaina) pranašesnė už kitą, ir diskriminuoja asmenis (šiuo atveju – moteris) dėl jų lyties.

Konstatuotina, kad Bendrovė, nustatydamą kirpimo paslaugų kainas pagal kliento lytį (skirtingos kainos vyrams ir moterims), o ne remiantis objektyviais kriterijais (plaukų ilgis, sunaudotų priemonių kiekis, paslaugos trukmė, specialisto kvalifikacija) bei šias kainas paskelbdama savo grožio salono „Surask save“ interneto tinklalapyje www.surasksave.lt, formuoja visuomenės nuostatas, kad viena lytis yra pranašesnė už kitą (jos atstovui taikoma mažesnė kaina), ir taip asmenys diskriminuojami dėl lyties. Tokiais veiksmais Bendrovė padarė Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 13 straipsnio 2 punkte įtvirtintą pažeidimą.

Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, bei vadovaudamasi Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 19 straipsniu, Lygių galimybių įstatymo 14 straipsniu, 15 straipsniu ir 29 straipsnio 2 dalies 2 punktu,

Lygių galimybių kontrolierė

n u s p r e n d ž i a:

1. Kreiptis į UAB „Lailora“ direktorę ir siūlyti nutraukti lygias galimybes pažeidžiančius veiksmus, t. y., siūlyti kirpimo paslaugų kainas nustatyti remiantis objektyviais kriterijais (plaukų ilgis, sunaudotų priemonių kiekis, paslaugos trukmė, specialisto kvalifikacija ir pan.), o ne lyties kriterijumi.
2. Įpareigoti UAB „Lailora“ direktorę išnagrinėti lygių galimybių kontrolierės sprendimą ir apie nagrinėjimo rezultatus bei sprendimo vykdymo eigą informuoti Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybą per 30 dienų nuo sprendimo gavimo dienos.
3. Su sprendimu supažindinti UAB „Lailora“ direktorę.

Sprendimas gali būti skundžiamas Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka Lietuvos administracinių ginčų komisijai (Vilniaus g. 27, 01402 Vilnius) arba apygardos administraciniam teismui.

Lygių galimybių kontrolierė

Agneta Skardžiuvienė